

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

6.3.2018

Viite: Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö E 198/2017 vp, E 202/2017 vp, E 203/2017 vp

Asia: HE 198/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta
HE 202/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi
HE 203/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilastiedustelusta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Teema: Muuttunut turvallisuustilanne ja uhkakuvat

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukseksi lausuntoa Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta, esityksestä siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi sekä esityksestä sotilastiedustelusta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi, teemana muuttunut turvallisuustilanne ja uhkakuvat. Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Euroopan turvallisuusympäristö on viime vuosina ollut merkittävien muutosten kohteena. Turvallisuusympäristön muutosta sekä uusia uhkakuvia käsittelevissä keskusteluissa hybridiuhkien, hybridivaikuttamisen sekä hybridisodankäynnin käsitteet nousevat usein esille.

Hybridiuhkien lisääntyminen onkin osa Euroopan turvallisuusympäristön muutosta. Kyse ei ole vain hybriditaktiikan hyödyntämisestä osana sotilaallista konfliktia, vaan hybridikeinoja käytetään laajemmin osana voimapolitiikkaa. Hybridivaikuttamisella ymmärretään suunnitelmallista toimintaa, jossa valtiollinen tai ei-valtiollinen toimija voi hyödyntää samanaikaisesti erilaisia keinoja vaikuttaakseen kohteena olevan valtion heikkouksiin ja saavuttaakseen omat tavoitteensa. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi sotilaalliset, taloudelliset tai teknologiaan perustuvat painostuskeinot sekä erilaiset informaatio-operaatiot, mukaan lukien sosiaalisen median hyödyntäminen.

Turvallisuusympäristön muutokseen vaikuttaa muutokset useilla eri toimintasektorilla. Muutoksiin maailmanpolitiikan toimintakentässä ovat

vaikuttaneet muun muassa suurvaltojen ja kansainvälisten instituutioiden uudet valtasuhteet sekä pyrkimys niiden uudelleen järjestelyyn. Useat valtiot hakevat itselleen joko alueellisen suurvallan tai globaalin suurvallan statusta.

Median toimintakentällä internet, tiedon tuottamisen ja hankkimisen reaaliaikaisuus sekä sosiaalinen media ovat nousseet merkittävään rooliin. Riippuvuus digitaalisesta ympäristöstä sekä siellä tuotetusta informaatiosta on kasvanut. Tämä on johtanut myös uusien ja epäluotettavien lähteiden nopeaan lisääntymiseen sekä luonut tilaa informaatiovaikuttamiselle, sisällömanipulaatiolle sekä tehokkaalle mielipiteen muokkaukselle. Hybriditoiminnasta puhuttaessa esillä on usein informaatiovaikuttaminen. Se on toimintaa, jolla pyritään järjestelmällisesti vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen, ihmisten käyttäytymiseen ja päätöksentekijöihin sekä edelleen yhteiskunnan toimintakykyyn. Informaatiovaikuttamisen keinoja ovat esimerkiksi väärien tai harhaanjohtavien tietojen levittäminen sekä painostaminen, mutta myös sinänsä paikkaansa pitävän tiedon tarkoitushakuinen käyttö. Kyseessä on strateginen toiminta, jonka tavoitteena on saada kohde tekemään itselleen haitallisia päätöksiä tai toimimaan omaa etuaan vastaan. Informaatiovaikuttamista on vaikea havaita ja torjua, mikä tekee siitä tehokkaan menetelmän demokraattisia prosesseja vastaan käytettäväksi.

Globalisaatio ja keskinäisriippuvuus ovat edenneet yhä pidemmälle, tehden maailmasta yhä monitasoisemman ja moninaisemmin verkottuneen. Linkki sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden välillä vahvistuu edelleen, eikä niitä voi erottaa toisistaan. Uhkat ovat usein luonteeltaan rajat ylittäviä, laajalle levinneitä sekä kompleksisia. Usein ne ovat ennalta arvaamattomia, mikä tarkoittaa, että niihin on vaikea varautua. Keskinäisriippuvuuksien myötä myös haavoittuvuudet lisääntyvät. Valtiollisten ja ei-valtiollisten toimijoiden verkottuminen antaa varjopuolenaan mahdollisuuksia myös hybridivaikuttamiselle, kun erinäisten toimintojen takana olevia tahoja sekä syy-seuraussuhteita on vaikea tunnistaa.

Sodan ja konfliktin kuvat ovat olleet voimakkaan muutoksen kohteena. Siinä missä perinteinen sotilaallinen turvallisuus on edelleen relevantti, on yhtä ilmeistä, että monet asiat ovat muuttuneet. Perinteinen raja sodan ja rauhan sekä kansalaisen ja sotilaan välillä on hämärtynyt. Pienet vihreät tunnuksettomat miehet ovat ylittäneet rajoja, kyberhyökkäyksiä toteutetaan enenevässä määrin, trollijoukkoja valjastetaan informaatiovaikuttamiseen sekä pakolaisvirtoja ohjataan rajojen yli.

Toimintakentillä tapahtuneet muutokset sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden entistä tiiviimpi yhteen kietoutuminen ovat mahdollistaneet hybridiuhkilla vaikuttamisen, niiden luomisen ja käytön. Verrattuna aiempaan, myös Suomen turvallisuus kytkeytyy entistä selkeämmin globalisaation muokkaamaan toimintakenttään. Suomen turvallisuutta uhkaavat vakavimmat tekijät liittyvät nykyisin usein Suomen ulkopuolisiin tapahtumiin. Siten myös ulkomaista alkuperää olevan ja siellä syntyvän uhkan seuraukset näkyvät Suomessa aiempaa herkemmin. Kansalliseen turvallisuuteen kohdistuville ulkoisille uhkille on yhteistä se,

että taustalla olevien valtiollisten ja ei-valtiollisten tahojen tunnistaminen ja erottaminen toisistaan on yhä vaikeampaa.

Keskeisinä kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvina uhkina voidaan pitää muun muassa kansainvälistä terrorismia, ulkovaltojen Suomeen ja sen etuihin kohdistamaa vakoilua, joukkotuhouksien ja kaksikäyttötuotteiden levittämisyrittämiä sekä sellaista kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta, joka pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon tai soluttautumaan valtiorakenteisiin. Viime vuosina erityisesti tietoverkkoympäristössä tapahtuva rajat ylittävä vakoilu on noussut merkittäväksi uhkaksi. Tällainen toiminta mahdollistaa suurten tietomäärien hankkimisen keskitetysti, mikä voi aiheuttaa korjaamatonta vahinkoa kohdevaltion turvallisuudelle ja sen eduille. Tietoverkoissa tapahtuva sabotaasi ja tiedon vääristäminen ovat myös merkittäviä uhkia.

Nykyisessä turvallisuusympäristössä uhkien ymmärtäminen sekä oman järjestelmän haavoittuvuuksien tunteminen korostuvat. Haavoittuvuuksien käsittelemiseksi ja uhkaan vastaamiseksi on ohjattava resursseja sekä muodostettava luotettava, yhteiskunnan kaikki toimialueet kattava tilannetietoisuus. Ilman tilannetietoisuutta päätöksentekijöiden on mahdotonta tunnistaa todellista muutosta sekä tehdä oikeita johtopäätöksiä tarvittavista toimenpiteistä. Ughiin vastaaminen ja niiden torjuminen edellyttää valtioilta strategista valmiutta, joka koostuu kattavasta uhkaympäristön tilannekuvasta, ennakkoinnin mahdollistavista elementeistä sekä välineistä poliittisten suositusten ja toimintasuunnitelmien laatimiseen. Tällainen valmius vaatii hyvää tiedustelutietoa, kykyä strategiseen ennakkointiin ja johtamiseen.

Edellä mainittujen turvallisuusympäristön muutoksiin liittyvien syiden perusteella Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus katsoo esitykset siviili- ja sotilastiedustelulakien tuomista muutoksista perusteltuina.

Matti Saarelainen
Johtaja